

ELASTYCZNE MIEJSCA PRACY W POLSCE

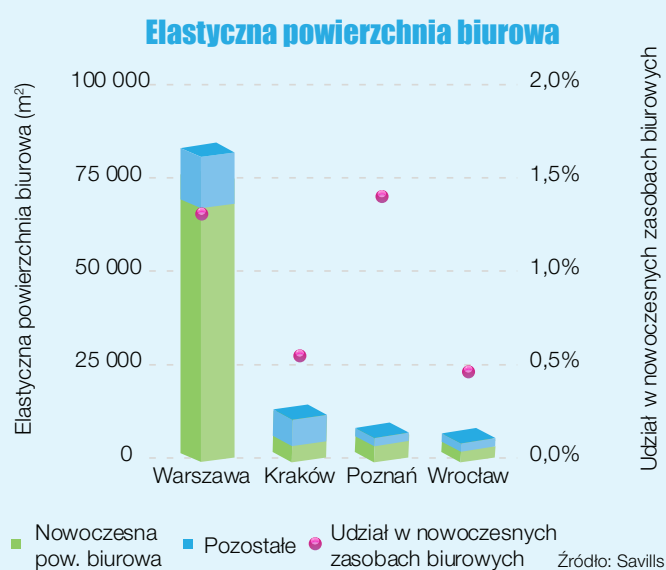
Obecnie praca wymaga więcej elastyczności niż kiedykolwiek wcześniej. By sprostać tym wymaganiom na rynku pojawiają się nowe rodzaje biur jak na przykład biura serwisowane i przestrzenie coworkingowe. Rozwiązania te zyskują na popularności również w Polsce.

Największym rynkiem elastycznych rozwiązań biurowych w Europie jest Wielka Brytania, gdzie tylko w centrum Londynu funkcjonuje ponad 1100 tego typu biur. Rynek elastycznych biur rozwija się dynamicznie również w Amsterdamie, Barcelonie, Wiedniu, Madrycie i Warszawie. Najwyższy udział elastycznych biur w popycie brutto obserwowany jest w Londynie, gdzie od początku 2017 roku do końca trzeciego kwartału ten rodzaj biur stanowił 12,0%. W innych przeanalizowanych miastach udział ten był zdecydowanie niższy, jednakże od początku roku zaobserwowano istotne wzrosty w Barcelonie (do 6,7% popytu brutto) oraz w Wiedniu (do 5,9% popytu brutto).

Od początku 2017 roku do końca trzeciego kwartału udział ten wzrósł do 3,1%. W Polsce największym rynkiem jest Warszawa, z prawie 84 000 m² elastycznej powierzchni biurowej w 95 lokalizacjach, z czego ok. 80% (powierzchniowo) znajduje się w nowoczesnych biurowcach. Drugim największym rynkiem jest Kraków z prawie 15 000 m² (38% w budynkach nowoczesnych) w 25 lokalizacjach. Kolejny jest Poznań, gdzie jest ponad 8200 m² (78% w nowoczesnych) w 18 lokalizacjach oraz Wrocław, gdzie oferowane jest prawie 6200 m² (63% w nowoczesnych) w 14 lokalizacjach. W sumie w tych czterech miastach znajduje się ponad 113 000 m² elastycznie powierzchni biurowej w 152 lokalizacjach. Udział elastycznych biur zlokalizowanych w nowoczesnych biurowcach w całkowitym zasobie nowoczesnej powierzchni biurowej najwyższy jest w Poznaniu (1,4%), w Warszawie (1,3%), a najniższy w Krakowie (0,5%), i we Wrocławiu (0,4%).

Coworki zlokalizowane są również w centrach handlowych np. w Galerii Katowickiej w Katowicach, Tarasach Zamkowych w Lublinie, Galerii Bronowice w Krakowie, Alei Bielany we Wrocławiu oraz Sukcesji w Łodzi. Innym przykładem są banki, które decydują się na otwarcie przestrzeni coworkingowych dla swoich klientów. Tego typu rozwiązania stają się coraz popularniejsze również w kawiarniach. Dodatkowo w prywatnych mieszkaniach funkcjonują małe biura oferujące możliwość współpracy pomiędzy firmami.

Rosnący udział kluczowych operatorów elastycznych powierzchni biurowych w popycie brutto dobrze obrazuje rozwój tego rynku w Polsce. Udział takich operatorów jak Brain Embassy, Business Link, CitySpace, Dago, InOffice, Office Hub, OmniOffices czy Regus w Warszawie wzrósł z 0,4% popytu brutto w 2010 roku do 1,9% w 2016 roku. W pierwszych trzech kwartałach 2017 roku sięgnął on 1,2%. Dodatkowo, poza planami rozwoju operatorów, którzy już są obecni na polskim rynku, kolejne firmy uważnie przyglądają się rynkowi i powinny w nieodległej przyszłości zdecydować na wejście do Polski.

Elastyczne biura są coraz popularniejsze również w Polsce. Warszawski rynek notuje wzrosty od 2015 roku, kiedy to udział tego rodzaju biur w popycie brutto stanowił 0,9%.

Do największych graczy, którzy jeszcze nie prowadzą działalności w Polsce należą m.in. WeWork, The Office Group oraz i2 Office.

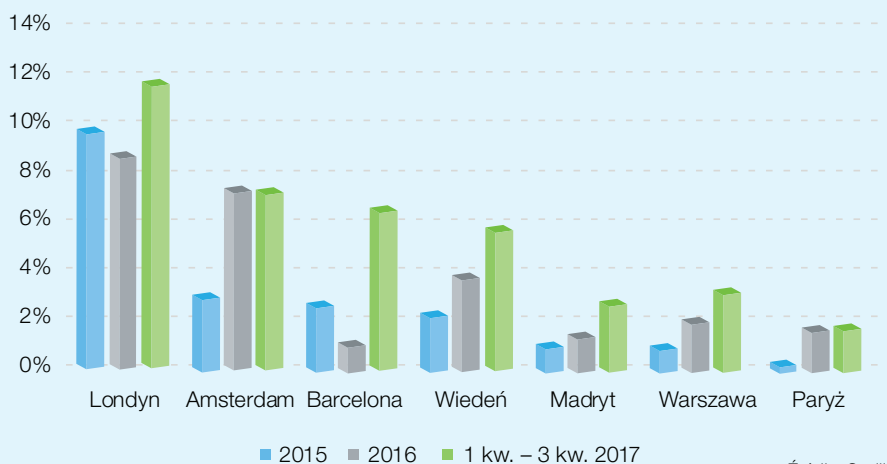
Zgodnie z opublikowanymi w raporcie *Spotlight: The future for services offices in Europe* wynikami badania przeprowadzonego przez Savills na 20 europejskich rynkach głównym czynnikiem wzrostu popytu na elastyczne powierzchnie biurowe jest rozwój sektora technologicznego oraz sztywne warunki najmu w przypadku konwencjonalnych powierzchni biurowych.

Oczekuje się, że rozwój sektora technologicznego będzie mieć duży wpływ na popyt na elastyczne powierzchnie biurowe. Firmy z tego sektora, szczególnie młode, dość często decydują się na elastyczne rozwiązania zamiast konwencjonalnych biur. Największy wzrost wartości dodanej brutto w tym sektorze w Polsce zaobserwowano we Wrocławiu, gdzie sektor w 2016 roku w porównaniu do 2011 roku wzrósł o 64%. Drugi był Kraków, gdzie od 2011 roku wartość dodana brutto zwiększyła się o 44%. W Poznaniu wzrost sięgnął 27%, natomiast w Warszawie było to 20%. Do końca 2022 roku sektor technologiczny zgodnie z prognozami ma wzrosnąć w porównaniu z 2011 rokiem o 125% we Wrocławiu, 81% w Krakowie, 65% w Poznaniu oraz 61% w Warszawie (dane: Oxford Economics).

Drugim istotnym czynnikiem wzrostu popytu na elastyczne powierzchnie biurowe wskazanym w badaniu Savills są sztywne warunki najmu w konwencjonalnych biurach. Zapotrzebowanie startupów na powierzchnie biurowe może zmienić się w krótkim czasie. Elastyczne biura mogą zostać szybko dostosowane do potrzeb najemcy.

Pośród sześciu przeanalizowanych krajów Polska ma drugi najwyższy udział nowopowstałych firm w całkowitym zasobie przedsiębiorstw. Wysoki udział startupów

Udział elastycznych biur w popycie brutto

Źródło: Savills

pozwała optymistycznie patrzeć na rozwój rynku elastycznych powierzchni biurowych w Polsce (dane: Eurostat).

Dodatkowo nawet duże, dobrze prosperujące firmy, mogą potrzebować elastycznych powierzchni biurowych w celu delegowania zespołów projektowych do innych miast lub wobec przyrostu zatrudnienia. Konwencjonalne biuro nie daje możliwości szybkiego dostosowania do zmieniających się potrzeb, podczas gdy w elastycznym biurze dodatkowa powierzchnia może być szybko udostępniona.

Na koniec warto wspomnieć o potencjalnym czynniku ryzyka dla biznesu, jaką jest dosyć niepewna sytuacja ekonomiczna i polityczna m.in. ze względu na Brexit, luźną politykę fiskalną w Polsce, potencjalny wzrost stóp procentowych w Europie czy nowe Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Z tego powodu firmy, szczególnie nowe na rynku, mogą wybierać elastyczne biura kosztem konwencjonalnych powierzchni biurowych.

„Granice pomiędzy przestrzenią coworkingową a biurem serwisowanym powoli się zacierają. Oba segmenty przenikają się, a cały sektor rozwija się niezwykle dynamicznie. Wraz z rozwojem nowych technologii zmienia się sposób, w jaki pracują zarówno startupy jak i wielkie korporacje. Elastyczne miejsca pracy to odpowiedź na nowe potrzeby rynku.

Jarosław Pilch

Dyrektor Działu Powierzchni Biurowych, Reprezentacja Najemcy, Savills

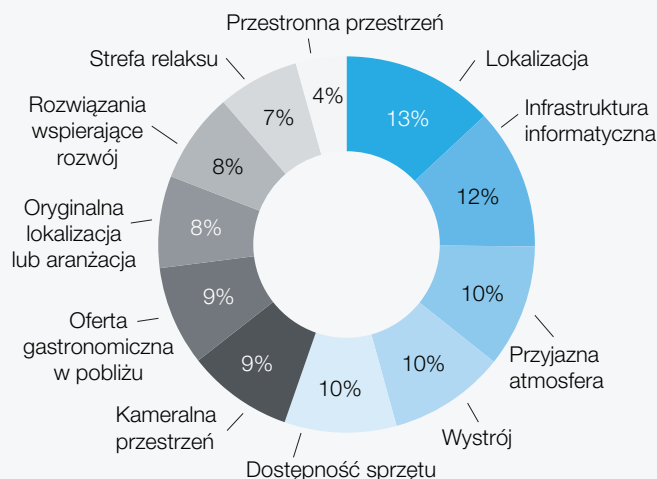
Wyniki badania

Pod koniec sierpnia 2017 r. firma Savills we współpracy z czołowym portalem branży startupowej w Polsce *mamstartup.pl* przeprowadziła badanie na grupie ok. 150 użytkowników strony.

Zaledwie 7% badanych zadeklarowało, że cowork jest najczęściej wykorzystywaną przez nich przestrzenią do pracy. Liderami wśród wskazań były ex aequo wynajęte biuro oraz dom lub mieszkanie. 60% badanych twierdzi, że nigdy nie korzystało z przestrzeni coworkingowej, a poniżej 20% bywa w coworku przynajmniej raz miesiącu.

Respondenci zadeklarowali, że pracują najczęściej w 2-3 osobowych zespołach, ale aż 42% przewiduje, że grupa ta urośnie w perspektywie 2-3 lat, jednak nie więcej, niż o 5 kolejnych osób. Na spotkania biznesowe przebadani startupowcy spotykają się zwykle w kawiarniach i restauracjach (blisko 40%). Brak prywatności w coworku, według deklaracji, przeszkadzałyby 65% osobom, które wzięły udział w badaniu.

Najważniejsze cechy coworku wg użytkowników portalu mamstartup.pl

Źródło: mamstartup.pl

Case study

Business Link to największa sieć coworkingu w Polsce. Oferuje ponad 17 000 m² kreatywnych przestrzeni w 10 miastach – Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu, Wrocławiu, Trójmieście i Warszawie. Obecnie Business Link posiada 13 lokalizacji, a kolejna otwarta zostanie jesienią 2017 r. w poznańskim biurowcu Maraton.

Miejsce oferuje przyjazną przestrzeń do pracy, możliwość wynajmu wydzielonego biura bądź dedykowanych biur w przestrzeni coworkingowej oraz wsparcie mentorów i szerokie możliwości networkingowe.

Pierwszy Business Link powstał w 2011 roku w warszawskim budynku Zebra Tower. Kolejne Business Linki otworzono w najważniejszych, miejskich ośrodkach biznesowych w Polsce. Największa z przestrzeni powstała w 2015 roku na PGE Narodowym – blisko 5000 m² rozłożonych na dwóch piętrach. W maju 2017 roku Business Link wraz ze swoim partnerem

Skanska zapowiedzieli międzynarodową ekspansję sieci. W ciągu najbliższych lat w Europie Środkowo-Wschodniej powstanie ok. 12 nowych lokalizacji o łącznej powierzchni od 45 000 m² do 50 000 m². W 2018 roku planowane jest otwarcie nowych przestrzeni w Krakowie, Wrocławiu i Pradze.

Case study

CitySpace to operator biur serwisowanych w formacie tzw. all-inclusive. Firma jest obecna na polskim rynku od 2015 roku. Początkowo działała jako pierwsze europejskie biuro Compass Offices, wówczas najszybciej rozwijającego się operatora na Dalekim Wschodzie. Marka CitySpace powstała w połowie 2016 roku. Jej właścicielem jest firma Echo Investment.

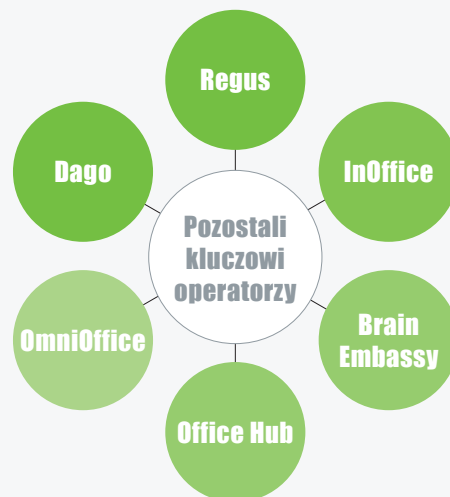
CitySpace oferuje biura w siedmiu lokalizacjach w Polsce (trzy w Warszawie, dwa w Krakowie oraz po jednej w Katowicach i Wrocławiu). Pięć spośród nich zostało otwartych w ostatnim roku. W ciągu najbliższych 12 miesięcy uruchomione zostaną centra biznesowe w trzech lokalizacjach. Łączna powierzchnia obiektów CitySpace wynosi obecnie 8000 m², a przyszłoroczna ekspansja powiększy ją o kolejne 5000 m². Nowo otwierane lokalizacje wyróżnia elastyczny open space. To rozwiązanie zaprojektowane głównie z myślą o centrach usług zleconych. Oferta CitySpace adresowana jest zarówno do startupów jak i korporacji.

Uzupełnieniem oferty CitySpace jest możliwość rejestracji firmy w prestiżowej lokalizacji oraz obsługa korespondencji w cenie od 150 złotych. Biura dla jednej osoby dostępne są w cenie od 850 złotych. Przestrzenie CitySpace umożliwiają wynajem powierzchni biurowej dla zespołów projektowych liczących nawet 300 osób.

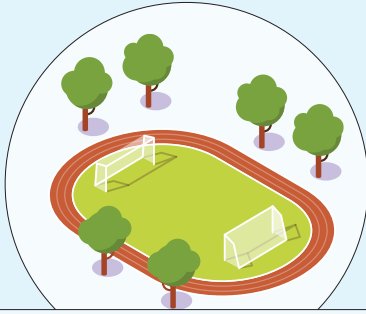
Wybrane nowe transakcje najmu i ekspansji (2016 - 3 kw. 2017)

Miasto	Budynek	Najemca	Powierzchnia
Poznań	Maraton	Business Link	4200 m ²
Kraków	High 5ive	Business Link	3900 m ²
Warszawa	Biura Koszyki	Mindspace	3100 m ²
Warszawa	Wilanów Office Park	New Work	3100 m ²
Warszawa	Adgar Plaza B	Brain Embassy	2400 m ²
Kraków	O3 Business Campus	CitySpace	2200 m ²
Warszawa	Postępu 14	HubHub	2000 m ²
Warszawa	Crown Point	Bobo Coworking	1700 m ²
Wrocław	Nobilis Business House	CitySpace	1300 m ²
Kraków	Graffiti House	Regus	900 m ²
Wrocław	Pegaz	Regus	900 m ²

Do kluczowych operatorów zaliczane są firmy, które oferują łącznie co najmniej 3000 m² powierzchni w co najmniej dwóch lokalizacjach.

Fun facts

Jaki jest największy cowork w Polsce?

Business Link (5000 m²)
znajdujący się na PGE
Narodowym.

Źródło: Savills

Kim jest statystyczny coworker?

Mężczyzna
30-39 lat
Wykształcenie wyższe

Źródło: Startup Poland

Czy Polska jest przyjazna startupom?

W Polsce otwarto trzecią w Europie
i szóstą na świecie przestrzeń dla
startupów Google, czyli Campus Warsaw.

Źródło: Urząd m.st. Warszawy

< 500 zł/miesiąc

To kwota za jaką można zostać członkiem z pełnym dostępem w największych coworkach w Polsce

44 000 m²

Tyle wynoszą całkowite zasoby biur serwisowanych w Warszawie.

40 000 m²

Taką powierzchnie łącznie zajmują coworki w Warszawie.

Źródło: Savills

Definicje

Wirtualne biuro – usługa polegająca na zapewnieniu fizycznego adresu do korespondencji i spełnienia formalności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej bez oferowania fizycznej powierzchni biurowej.

Biuro serwisowane – rodzaj elastycznej powierzchni biurowej oferującej w pełni wyposażone biuro wraz z jego obsługą administracyjną i techniczną, która może być wynajęta na krótki okres.

Powierzchnia coworkingowa – rodzaj elastycznej powierzchni biurowej skupionej na kreowaniu atmosfery współpracy między użytkownikami biura, którzy często reprezentują różne sektory gospodarki. Powierzchnie coworkingowe są aktywnie zarządzane w celu promowania współpracy między użytkownikami m.in. poprzez organizację spotkań i aktywności wspierających wspólne uczenie się oraz wymianę wiedzy i doświadczeń.

Startup – młoda firma (istniejąca mniej niż 10 lat), która skupiona jest na innowacyjnych technologiach oraz wykazuje potencjał istotnego wzrostu sprzedaży i / lub zatrudnienia.

Kontakt

Międzynarodowa firma doradcza Savills świadczy kompleksowe usługi na rynku nieruchomości komercyjnych. Dział powierzchni biurowych zapewnia wsparcie dla sieci coworkingowych i biur serwisowanych zainteresowanych ekspansją w Polsce. Firma doradza również właścicielom nieruchomości szukającym operatora coworku lub biura serwisowanego, a także firmom zainteresowanym wynajmem przestrzeni w elastycznych miejscach pracy.

Tomasz Buras
Dyrektor Zarządzający
Savills Polska
tburas@savills.pl
+48 22 222 4000

Jarosław Pilch
Dyrektor Działu Powierzchni Biurowych,
Reprezentacja Najemcy
jpilch@savills.pl
+48 694 497 800

Igor Yankilevich
Associate, Dział Powierzchni
Biurowych, Reprezentacja Najemcy
igor.yankilevich@savills.pl
+48 722 20 20 68

Dorota Ejsmont
Dyrektor Działu Powierzchni Biurowych,
Reprezentacja Właściciela
dejsmont@savills.pl
+48 601 383 310

Kamil Kowa
Dyrektor Działu Wycen i Doradztwa
kkowa@savills.pl
+48 510 201 209

Wioleta Wojtczak
Associate
Dział Badań i Analiz
wwojtczak@savills.pl
+48 600 422 216

Niniejsza publikacja nie stanowi oferty w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego. Wszelkie informacje w niej zawarte zostały podane w dobrej wierze, nie mogą być jednakże traktowane jako oświadczenie lub zapewnienie co do jakichkolwiek okoliczności. Kopiowanie, powielanie i wykorzystywanie części lub całości informacji w formie elektronicznej lub jakiegokolwiek innej bez zgody Savills Polska zabronione.